

SZERETET

MELYNEK SZAVAIVAL A KISUJSZÁLLÁSI EVANGÉLIUM SZERINT REFORMÁLT NEMES EGYHÁZ HIVEIHEZ,
JÉZUS KRISZTUSBAN ATYJOKFIAIHOZ

szólanak: TÖRÖK IMRE és NAGY ISTVÁN lelkipásztorok.

Csel. 20. 28. Viseljetez gondot magatokról és az egész nyájról, melyben a Szentlélek titeket vigyázókká tett az Isten anyaszentegyházának legeltetésére.

Csel. 20. 24. Semmivel nem gondok, az én életem is nekem nem drága, csak hogy elvégezhessem örömmel az én futásomat, melyet vettem az Ur Jézustól.

Jézus Krisztus szavai: Máté 10. 40. A ki tégedet befogad, engem fogad bé; és a ki engem befogad, azt fogadja bé, a ki engemet elbocsátott.

II. évfolyam. 4-ik szám.

ÁPRILIS hónapra.

1907. év.

KISS ÁRON püspök,
a 92 éves pátriárka.

Az ő arcképét adjuk most mellékletül.

Csodálatosan magas életkort engedett neki az Isten. Tisztelte atyját — az is lelkipásztor vala — s anyját bizonnyal, az 5-ik parancsolat szerint azért adott neki az Ur hosszú életet. Óh mily hosszú idő: 1815. óta! Akkor látta az ő születését a Kis-Naményi paplak Szatmárvármegyében. A dicsőséges szabadságharc 1848–49-ben már mint meglelt férfit s mint porcsalmi lelkipásztort találta. Azért, talán azért adott az Örökkévaló hosszú életet az ő szolgájának, mert hiven szolgálta az országot, mely nem e világból való. 1845-től 1892-ig munkálkodott mint rendes lelkész a szatmármegyei kis ekklezsiában, hosszabb időn át (1860. óta) lévén egyszersmind esperese is az ottani egyházmegyének.

1892-ben pedig — a nagy Révész Bálint utódként püspök lett s debreceni lelkész.

Gyönyörű életpálya. Nagy magas hegy a magas életkor, melyre az ember szédülve néz föl.

Ereje megfogyott már az agg Aronnak, de ül hiven, kitartva az

utolsóig, püspöki székén. Kormánykodik bölcsességgel, szelidséggel a több mint egy millió lelket számláló ref. egyházkerület fölött.

Nagyon megáldotta az Isten. Fiának fia s annak fia is — mind Áronok s már unokájának gyermeke is katedrában áll. Kinek adatik ez az emberek fiai közül?! — Már fia is, Dr. Kiss Áron, tiszteletreméltó galambósz ember; több ízben fordult meg közöttünk főgimnáziumunk érettségi vizsgái alkalmából, mint kormányképviselő. Ugyanő irt egy nagy könyvet a mi egykori dicsekedésünkről: Török Pál püspökről is, ki gyülekezetünknek volt nagyemlékü rektora és lelkésze (1833–39.)

Tartsa meg sokáig a napjainkhoz napokat toldó Isten a mi pátriárkánkat, atyánkat, Áronunkat s ha majd lefolynak esztendei, nem úgy mint ama bibliai Áront: vigye be őt az Ur az ígért hazába s hosszú élet után, a késő öregség hófehér koronája után, tegye fejére az örökélet örökkévaló koronáját az égi szent Jeruzsálemben.

Meghalt a szeretet.

Azóta, hogy e folyóirat márciusi száma megjelent volt, szent ünnepnapokat töltöttünk: nagypéntek s husvét ünnep napjai elszálltak a lelkünk felett.

Boldogoknak nevezem azokat, kiknek lelke fölött nem nyomtalanul szálltak el.

Ugy nagypéntek — husvét táján egy tartalmas írás akadt a kezembe. Ez írás abból az alkalomból, hogy az örök Szeretet: a Jézus Krisztus meghalt a keresztfán, szomorúsággal írja, hogy a szeretet is meghalt a szivekben, az emberek szívében. Nincs szeretet, meghalt a szeretet. A Jézus az feltámadott — óh dicsőséges diadalom! — de a szivekben meghalt szeretetnek lesz-é vajjon valaha föltámadása?!

Lélekzsibbasztó, szívmegetermesztő dolgokat tanít aztán az az írás a szeretet haláláról.

Egy néhányat rövid mondatokban ide jegyzek:

Olvassátok, úgy amint azaz írás szóról-szóra mondja: »Az ember nem kimél meg senkit, még a saját vérét sem. A szülő gyermekét, a gyermek szülőjét, testvér testvérét, rokon rokonát támadja, ha célja úgy kívánja. Nincs szeretet egyesek, országok, népfajok, vallások között. Helyébe az önzés került, amely hamisság és erőszakkal fegyverkezik föl. Ha nem sikerül célt érnie simán, gerincét a földig hajlítva, csuszva-mászva: akkor erővel tör előre.

Önzés és önzés mindenütt. Önzőké a hatalom, önzők szolgálják a hatalmat, mert hatalmasok akarnak lenni maguk is.

Az önzés lohasztja a lelkesedést, megrontja a népet, megmételtyezi a polgárságot. Ez teszi főnhéjazóvá a hatalmást, ez ássa meg a sirját a családnak, a tár-

sadalomnak, a hazának. A szeretetért lelkesült szivek visszahuzódnak, vagy reménytelenül küzdenek. Az emberek nagy tömege nem bizik egymásban. Mert az emberek nem szeretik egymást.

Önzéssel táplálkoznak az emberek. Pedig a táplálék és szervezet összefügg egymással. Ez a táplálék növelte nagyra, s ezzel él nap nap után e mai világban az a sok nyegle, lelkiismeretlen, zsebelő, minden jogot és igazságot taposó kapzsi. Ez a táplálék okozta, hogy a régi magyar feleségből lakótárs lett, az egyszerű aszszonyból préda piperkőc, a régi jó anyából lelkelen gyám, a családias honleányokból fényűző nemzedék, a derék magyar ifjaktól korcs.

Megmételtyezte a népet: az alsó osztályt úgy, mint az értelmiséget. Meghalt a szeretet s ezzel tönkrement minden. Az emberek nem félnek Istentől. Elhallgattatják a lelkiismeret szavát. Azt mondják könnyelműen, hogy a becsület csak szó, mely elröppen. Hogy a becsület csak árnyék, amelyet vetünk, míg a közbecsülés napja süt reánk. A törvényt csak addig teljesítik, míg bántatlanul ki nem játszhatják.

Eddig az írás!

Rettenetes! Vészharangnak dadogó, szívreszokkoltató szava ez: Meghalt a szeretet!

Halljátok-é ezt szivek? Embertestvéreim szivei? — Halljátok-é: meghalt a szeretet!

Lesze- még valaha husvétja? Feltámadása? Lesz-é?!

Kivándorlás.

Irta Nagy István lelkész.

Azt olvasom egy ujságból, hogy szép Magyarországból az 1905-ik évben (mert az 1906. évet még nem lehet tudni) kivándorolt 170430 ember! S visszajött a régebbi kivándorlók közül mindössze 17566 ember! Tehát a kint levők száma 152864. — — egy évben!! Hallod ezt én népem!? Te szegény szerencsétlen magyar nép! Egyetlen egy esztendő alatt százötvenkétezernyolcszázhatvannégy gyermekét vesztette el Magyarország, ez a rokontalan, barát nélküli nemzet, melyről megmondták, hogy csak akkor lehetne némi reménységünk a megmaradáshoz sáska sokaságu más népek tengeráradatában, ha felszaporodnánk 30 millióra!? — Vagyunk 19 millió lélekkel, rácot, szerbet, oláhot, ruthént, németet beleszámitva, tiszta magyar alig több 10 milliónál. És ebből a 19 millióból csak egy év alatt elvész 152864! Elhagyja hazáját! — Óh Rákócy, Bercsényi, Mikes Kelemen, a zugó tenger, Márványtenger partján; óh Kossuth Lajos Turinban, kiket megölt a bánat, mert hazátokat elvesztettétek, kik mindennap százszor törültétek le omló könnyeiteket bánatos, szomorú orcáitokról, midőn hazátok felé elnézett révedező, bus szemetek. Óh ha tudnátok, hogy a mai magyar úgy elhagyja, meg se siratja hazáját! . . .

Én istenem! Mivé lett a magyar!? Hová lett az az egész világon híres magyar hazaszeretet!? Sok hibánk fogyatkozásaink mellett megvolt még az az egy vigasztalásunk, hogy messze földön, idegenben mindenütt tudták, mondták, hogy semmiféle nemzet nem tudja úgy szeretni a hazáját, mint a magyar. Annak a kemény magyarnak akinek a szive meg se mozdult, arcizma meg nem rándult kanyargó csatákban, ha csak rövid időre is

elhagyta hazáját, mikor az idegenben, világjáró cigánytól egy bus magyar nótát meghallott, az a kemény szive, hogy el-lágyult! ráborult az asztalra, úgy sirt, úgy zokogott. . . . Hazája jutott az eszébe. — Az idegen meg mindjárt tudta, hogy az magyar. Mert csak az tud sirni, ha nótáját hallja. — Most meg ezer mértföldre megyen, nagy tengereken át, szörnyüség-ös óceánon keresztül megy a magyar, — sok azzal az eltökélt szándékkal, hogy sohase jön vissza többet. Csuda, hogy még kigondolni is meri. Aki úgy akar, hogy visszajön pénzzel, sok olyan is odavész, elnyeli a tenger, vagy megöli a gyilkos égalj, vagy eloltják az életét a minden borkorban leselkedő gyilkosok.

Miért mentek ki Amerikába, magyarok? Mit kerestek ott? Pénzt? Hát nem ad már ez az áldott föld? — — Ha az a felvidéki nyomorult tót, vagy ruthén mondja ezt, akinek nem terem földjében egyéb, mint krumpli és zab; ha esős esztendő van, krumplija elrothad, meghalhat éhen, sajnáljuk, de mondását igaznak ismerjük és azt mondjuk: Igaza van szegénynek; azon a földön megélni nem lehet. De neked alföldi erős magyar, ki néha-néha egy-egy esztendőt ha megsínylesz, tavasztól kezdve évről-évre kalásztengeren pihentetheted a szemedet, a lelkedet, kinek ha magadnak nincs is földed, jut abból a kalásztengerből két kezed munkája után drága áldott fehér kenyér, olykor még egyéb is, — neked alföldi magyar, nem hisszük el, hogy nem tudnál megélni ezen a földön, melynél áldottabb tán a világon sincs. — De meg vagy szédítve, elkábitva, elbolondítva, meg vagy babonázva szegény magyar! Itthon magad sem dolgozol becsületesen; (ne vegye magára akit nem illet) feleséged, leányod, az asszony nép meg kezét se teszi a munkára. Ha meg Amerikába mentek, dolog-

hoz fog és olyan munkát végez még a gyermek is, mint az igavonó barom, mert máskép elpusztul. Csakhogy ott nem látják ugy-e? És nem kell szégyellni, ha dolgoztok!? Hanem itthon szégyen a becsületes munka!? — »Óh régi szép magyar nép!« Óh te erős magyar kinek kezded alatt égett hajdan a munka! De elfordult a hited, a vallásod!?

Vagy azt mondod: Ott kint Amerikában ha nagy munkával is, de sok pénzt, vagyont lehet szerezni, itthon meg csak szegénykedünk. — De hát bizonyos vagy-é ebben magyar testvérem! Hát azt gondold, hogy ami hirt onnan hallasz, az mind igaz? Azt hiszed, hogy amit onnan írnak, az mind valóság!? — — Hát tudjátok-é magyarok, hogy vannak rossz lelkű emberek, akik ha már kimentek, nem átalják eladni lelköket honfitársaik elárulására, törbecsalására!? A hajóstársaságok ügynökei 40–50 forintot adnak egy-egy kint levő magyarnak, hogy jólétet, boldogságot hazudva csábitsanak minél több embert kivándorlásra; mert nem Amerikának kell az ember, itt már törvénnyel korlátozzák a nagy bevándorlást; hanem a hajó tulajdonosainak kell a sok utas, mert azoknak a pénzből élnek. — Ne nekem higyjétek el ezt barátaim, hanem olyanak, aki volt Amerikában. Menjetek el a Szekeres József ur nyomdájába; ott találtok egy Csap János nevű könyvkötőt; ez volt Amerikában egy esztendeig; az majd elmondja nektek: milyen ott az élet! — Hogy a világ minden részéből odacsődült rablók, gyilkosoktól egy percig sem biztos az ember élete; revolverrel járnak, mert mindenütt leselkednek a munkás ember pénze, élete után. És ott ha egy idegen embert mezőn, erdőn, vagy városok félreeső helyein megölve találunk, mint a döngőt annyiba veszik; elföldelik, nem megsiratva, de röhögve, — hiszen van

ember elég; ott száz ember élete sem számít, itthon meg egyet is megsiratunk.

Irják nektek, hogy Amerikában 160 hold földet adnak egy embernek potom árért. Hogyne gazdagodnának meg!? —

De azt nem írják ugye, hogy az a föld valami őserdő irtványa, tele irtózatossal, fatörzsekkel, meg kövekkel, melyeknek kiszedésébe, kitakarításába belefárad, belepusztul 4—5 meg Isten tudja, hány rendbeli vállalkozó! A tulajdonosnak haszna van belőle, mert eladja egynek; az a nehéz munkába belevész; eladja ugyanazon árért másiknak, így tovább. De ezt már haza nem írják meg.

Hallatok esetet, hogy ez meg az Amerikában hogy meg gazdagodott! De azt se meg nem írják nektek, se ti nem hallgatjátok meg, ha mondja valaki, úgy tesztek, mintha nem hallanátok, hogy ha az az egy meggazdagodott, hány pusztult el mellette!? . . . Hány pusztult el az uton!? Nem olvassátok az ujságokban: minden lépten-nyomon, hogy sülyednek el a hajók a tengeren; egyetlen hajóval 6—7—800 ember temetkezik a habok mélységes sirjába. — Kiment egy évben 170 ezer ember; és visszajön 17 ezer! Nem mondom, hogy mind elveszett a többi; de hogy sok vész el, az bizonyos.

Azt is mondják, hogy kimegyünk, mert itthon ha dolgozunk és munkánkkal keresünk is, nem vehetünk földet, mert nincs; egy-egy nagy urnak a kezében van mérhetetlen birtok még a haza földjéből is; és a magyar haza nem gondoskodik az ő szegény gyermekeiről. . . . Hát erre először is azt mondom, hogy nem mind olyan ember megy ki, a kinek csakugyan semmije nincs. Hallom, tudom, hogy elmegy olyan, a kinek tisztességes, nyugalmas hivatala van; eladja némely hazájában, e vérrel szerzett és szentelt földön levő birtokát és úgy megy ki Amerikába. Azután

meg annak, a ki csakugyan azért megy ki, mett itthon nem lehet földet venni, azt mondom: Igazságod van szegény magyar testvérem! Sok gyermekeihez ez a haza még most is nagyon mostoha.

Valójában ugyan más baj van ott; de ezt itt nem lehet elmondani.

De tudod-e azt te megkeseredett szivü magyar, hogy őseid százesztendőkön át jobbágyok voltak!? Aztán e hosszú időkön át, nem hogy földbirtokot szerezhettek volna, de a nyomorult jobbágy még testét, még a lelkét sem mondhatta a magáénak, mert testét verethette, megölethette, lelkére pedig azt a vallást erőszakolhatta a földesur, a mit az a jobbágy utált. . . . És azokban a szomorú időkben a magyar nép mégse vándorolt ki hazájából, hanem örökös harcokban vérét ontotta azért a hazáért, amelynek földjéből nemvolt egy talpalatnyi sem, a mit magáénak mondhatott volna, nem volt, hév lelkével hova legyen! — Azt is mondom, hogy inkább enném száraz fekete kenyeret itthon, mint palotában lakjam idegen földön. Ne legyen egy talpalatnyi földem sem, de nem hagyom azt a földet, a melyben apám, anyám, testvéreim alusznak; nem akarok más földben elporlani, mint abban, a melyből porrészemet vettem.

Ugy beszélnek, hogy városunkból is épen indulóban vannak május elsején nagyon sokan. — Nekem a szivem szorul össze és sirhatnám, ha rá gondolok. — És ha csakugyan mentek véreim: Isten viselje gondotokat a nagy uton, a szárazon és a félelmetes vizeken, azután meg az idegen országban. Ha ott elaludnátok: adjon nyugalmat alvó poraitoknak.

Nem várom, hogy valami hatással lennének a menni akarókra akár az én írásaim, akár az a vers, melyet egy előttem ismeretlen, Széll Sándor nevü ember szépen megírt e dologról: de azért ideik-

tatom azt; hátha kezébe jutna és elolvassná egyik másik kibujdosó:?

A kivándorlók.

— Irta: SZÉLL SÁNDOR. —

*Utra készen áll a Takács család
Kivándorol egy szebb s jobb hazába;
Legalább így véli Takács Péter,
Hogy jobb világ lesz Amerikába.*

*Eladta már házát, kis vagyonát,
Kétszer annyit vehet majd az árán.
Ez vert fészket hiszékeny fejében.
Majd meg tanul ott a maga kárán.*

*Átlépték az ősi ház küszöbét,
A kulcsokat átvette a vevő.
Indulnának, de szegény Takácsné
Az udvarról csak most kerül elő.*

*Arca halvány, szeme könnyben uszik,
Hóna alatt kis tarisznyát cipel.
— »Hát te anyjuk, tán az ősök kincsét
Az udvarban épen most ástad fel?«*

*— »Kincset ástam« szól busan az asszony,
»Szentelt földét az ősi teleknek;
Jó lesz majd a halotti párnánkba,
Ha idegen földön eltemetnek.«*

*Már nemcsak sir; zokog keservesen,
Két gyermeke hiven segít neki;
Takács Péter katonásan lépdél,
De titkon a szemét törölgeti*

*Váltva viszik a földes tarisznyát
A vasuthoz, míg csak ki nem érnek,
Olyan nehéz, huzza őket vissza;
Mintha mázsás követ emelnének!*

*Harmadnapon ott sütkéreznek már
A végtelen tenger szellős partján;
Bámulják a tajtékozó habokat,
S aggodalom ül a család arcán.*

*A hajóktól hemzseg a kikötő,
Mehetnének majd minden órába,
De a szegény Takács Péternek most
Gyökeret vert a parton a lába.*

*Olykor, olykor erőt veszzen magán,
De hogyha a földes zacskót látja,
Benyilallik szive közepébe.
S a jegyeket soha meg nem váltja.*

*Ácsorognak kinos négy napon át,
De nem mernek szállni a hajóra.
Megunja ezt végre is az asszony
S ajka nyílik ilyen bátor szóra:*

— »Édes uram! Isten keze van itt;
Nem ereszt el a földes tarisznya.
Ne harcoljunk mi a jó Istennel,
Térjünk a mi kis falunkba vissza!

*Igaz, hogy nincs meg régi hajlékunk;
De magában lakik szegény anyám;
A míg ő él, lesz nekünk mellette
Jó tűzhelyünk, nyugodalmas tanyánk.*

*Bérlünk földet; ígára van pénzünk,
Munkálkodunk kettőzött erővel.
Visszavesszük majd a régi házat,
Szántóföldet is szerzünk idővel.»*

*Takács Péter nem szól erre semmit;
Mint a pelyhet, viszi a tarisznyát.
Harmadnapon a vándorló család
Viszontlátja elhagyott faluját.*

*Gunyolódni mindég kész emberek
A vándorló családot nevetik.
De Takács és józan eszű népe
Az üres gunyt semmibe sem veszik.*

*Munkálkodnak szívós kitartással.
S munkájukon van Isten áldása.
Van már földjük, kétszer-annyi, mint volt,
És övék a falu legszebb háza.*

*Takács Péter gyakran elmeséli:
— »Meg van ám még a földes tarisznyánk.
Ez térített vissza a jó utra;
Nincs az a kincs, melyért oda adnánk!«*

Egy iszonyu nemzetirtó bün.

(Az egy-gyermekrendszer.)

Egy nemzetölő betegség pusztit évtizedek óta a magyar faj életfáján. Az egy-gyermekrendszer. A betegség Franciaországban keletkezett s gonosz lelkek bélpoklossága elterjesztette hazánkban is. Épp a legmagyarabb vármegyék a legfogékonyabbak. Mintha ezek lelkében jobban megvolna rendülve az erkölcsi érzék! Amire a római Kordéliák büszkék voltak; amiben a zsidóasszony legfőbb boldogságát találta: a magyar paraszt-asszonynak az édesanyai érzés nem szerez örömet, nem boldogságot. Sőt annyira kárhózatossá tartja az anyaság állapotát, hogy képes a legrettenetesebb bünre: képes megölni méhének magzatát, mielőtt világra szülné. Legfőlebb egynek,

vagy kettőnek enged életet. Az egy-két gyermekrendszer következtében elborzasztó kép tárul elébünk az ilyen vármegyékből a magyarság stagnálásáról, sok helyen épen a pusztulásáról, ha olvassuk a statisztika adatait. Ahol husz év előtt a szülöttek száma 50 volt, ott ma 20—25 közt váltakozik. (Kisujszállás városában is, míg a hetvenes évek elején 450—500 ref. gyermek született egy esztendőben — pedig akkor még kisebb volt gyülekezetünk népessége egy pár ezerrel — ma 370—380 a szülöttek száma esztendőnként. Pusztulunk, veszünk!)

Betegséget gyógyítani csak a baj okának kikutatása után lehet. Keresték, kutatták sokan e társadalmi bün okát is. A legáltalánosabb vélemény az, hogy a magyar ember ragaszkodik az őseitől örökölt s általa megtartott földhöz, a melyet megosztani, szétdarabolni semmikép nem akar. Inkább megfosztja magát a családi élet örömeitől, inkább lemond arról a boldogságról, amit akkor érez ember, midőn családjá egy mosolygó arcú kiseddel szaporodik, csak hogy őseitől örökölt birtokát épségben, osztatlanul adhassa át örök tulajdonul egyke gyermekének.

De szerintem, nemcsak ez az ok, Nem is lehet csupán ez; mert hiszen ma már nemcsak birtokos, földmivelő osztálynál divatozik a gyermekirtás, hanem más rétegeiben is a falusi társadalomnak. S annyit elismer a nép is, hogy a mely háznál több a gyermek, ott jobban is megy a munka, jobban, bővebben is száll a házra az áldás. Jólétet előbb találni itt, mint ahol nem ismerték soha a gyermekajk csókját. Ezt elismerik ők is. Mi hát az oka, hogy a nép mégis kiirtja, megöli szívének magzatát, öreg korának reményességét és támaszát?

Megfigyeltem népemet s rájöttem, hogy egészen másutt keresendő bünének forrása.

Aki ismeri a magyar földmives ember életviszonyait, az tudni fogja, hogy midőn a szülők fiukat megházasítják, az nem válik ki a családból, nem alkot külön tűzhelyet, hanem otthon marad az édesapai háznál, ifju feleségével együtt. A házassággal csak az édesanyának, a ház asszonyának a munkaköre módosul. Addig, míg fiatal asszony nem jött a házhoz, neki is kijutott a része nemcsak a háztartás gondjaiból, hanem a külső munkából is. Fianak megházasítása a külső munka terhe alól fölmenti őt. A fiatal asszony pótolja ott az ő helyét. Ő maga süt, főz, ellátja a házkörűli tennivalókat és — ha vannak — a gyermekeket. Hát ez bizony gond, ez bizony dolog, veszélyesség annak az asszonynak a vállán, akit ugyis annyira elfoglal a háztartásnak, a falusi gazdaságnak házkörűli ezer gondja s akit már 40—45 éves korára a sok nehéz munka ugyis annyira megtört, megerőtlenített, hogy nem esoda, ha szabadulni vágyik gondjaitól s az új asszonyban segítséget keres, aki őt fölmenti legalább dolgai egy részétől.

S mi történik? A helyett, hogy dolga-gondja fogyatkoznék a fiatal asszony mellett, egyik év

is, a másik év is meghozza a maga gyümölcsét s a gyermekek szaporodásával szaporodik a baj, a gond, a dolog is, épen a ház asszonyának a vállán, aki azt remélte, hogy öregedő napjaira egy és más dologtól megmenti őt a fiatal.

Bizony ő ezekben a játékos, gyűgyögő, sokszor csintalan gyermekekben, nem a nagyanyának örömét, szemefényét látja, hanem vesződését, mit ez a mindig síró, mindig veszekedő, mindig roszra hajló gyermekesereg gondozása okoz. Midőn azért észreveszi a fiatal asszony áldott állapotát: sátáni gondolatok támadnak a lelkében. A paradicsomi kígyó sátán alakjában várja az alkalmat, hogy szólhasson a fiatal asszonnyal. Beszél is vele. Minden szava méz — és mégis mérreg; minden szavából a szeretet gyöngédsége árad, de szive mélyén gyilkos gondolatok ülnek.

Édes gyermekem! — szól — te még fiatal vagy. Korodnál fogva öröm, vidámság, szórakozás illet meg. Nézz csak szét a veled egykoruak között. Mennyi idejük jut azoknak szépségük ápolására, hivalkodásra, tetszelgésre, szép ruháik mutogatására, mulatságra. Ők igazán élvezik életük tavaszát, ifjuságuk napjait. Te pedig minettől meg vagy fosztva. Téged elrutit ez az állapot. Mig azok ajkán vidám nóta cseng, te egy alkalmatlan, síró kis jószágot ringatsz s kénytelen vagy annak dudolni bölesődalokat. Aztán, ha ezek a gyermekek növekednek, kenyér is kell nekik. Minél több lesz, annál kevesebb jut neked. Hát nem jobb dolguk van a társaidnak? Hja! van eszük; tudnak segíteni magukon. Talán segíthetnél te is!?

És azt a gyermekasszonyt, a ki 16—17 éves korában ment férjhez, a ki tele van még életkedvvel, hiusággal, tetszeni vágyással, nagyon könnyű elcsábítani, nagyon könnyű rávenni a legrettenetesebb bűnre.

A férj a legtöbb esetben nem tud erről semmit — egyelőre. Csak midőn felesége betegeskedni kezd, akkor vesz tudomást a házában elkövetett bűnről. Meg nem történte tenni a dolgot most már nem lehet. Mit tegyen? Büntársa lesz a feleségének. Titkolja, leplezi ő is a dolgot, nehogy nyilvánosságra kerülve, a büntetőtörvény megérdemelt büntetése sújtsa a feleségét és gyalázat érje háza táját.

Látható ebből, hogy népünk lelkében az erkölcsi alap rendült meg, a minden erkölcsi cselekedetnek forrását tevő mély vallásos érzelem élelvensége lazult meg. Vallásos ez a nép — a maga módja szerint. Eljár a templomba, él szorgalmasan az urvacsorájával, meghozza a maga áldozatát minden évben az »Isten dicsőségére«; az ősöktől örökölt buzgósággal és nagy önmagadással föntartja az egyházat és iskolát. De ez csak külsőség, ez csak megszokottság, de nem mély vallásosság. Mutatja az a végtelen cinizmus, (rosszakarát) melyvel ezt a nemzetirtó bünt minden lelkiismereti furdalás nélkül elkövetni képes.

Helyes tehát, ha épp a papság veszi kezébe a baj gyógyítását, ez iszonyu bűn kiirtását.

De a lelkészek erőfeszítése, legnagyobb buzgalma is csekély eredménnyel fog járni, ha a társadalom többi hivatalos orgánuma segítő kezet nem nyújt e betegség orvoslásához. De az első feladat itt is az állam kormányáé. — Törvényhozásilag kell intézkedni, hogy a büntetőtörvény szigorubban sújtsa azokat, a kik e bünt elkövetik és adjon fölhatalmazást a falusi élet rendőrközegeinek: a jegyzőknek, a körorvosnak és a csendőrségnek arra, hogy e bünt hivatalból üldöz-hessék.

Az a félesztendő a mivel a bíróság eddig büntette a bűn elkövetőit, nem is büntetés. Hisz lopásért is kap a gonosztevő félesztendőt. Legyen csak egyszer valaki e bűn miatt pár esztendőre elmarasztalva, majd látni fogja mindenki, hogy több lesz a sírógyermek a házaknál s kevesebb lesz a gyermekgyilkos-asszony. Most a törvény enyhe büntetéséből azt olvassa ki, hogy hiszen az állam sem törődik sokat e bűnnel. Legfőlebb a tiszteletes ur tulbuzgóságból ostromozza őket érte.

Könnyen rájöhetnek erre az okoskodásra, midőn látják, hogy sem a jegyző, sem az orvos, sőt magok a csendőrök sem üldözik őket, hacsak valaki rosszakaratból fel nem jelenti. Följelentő pedig nem igen találkozik, mivel mindenkinek lelkét nyomja ugyanannak a bűnnek tudata. Így történik aztán, hogy majdnem nyíltan követik el a bünt. Mindnyájan tudjuk, melyik menyecske, mikor, kinek a segítségével szabadult meg terhétől. De nincs jogunk üldözni. Ezért kell első sorban a törvényhozást sürgetni meg arra, hogy e bünt hivatalból üldözendő cselekménynek minősítse és az üldözésre már a jegyzőnek, az orvosnak és a csendőröknek jogot adjon.

Sőt még többet is lehetne tenni az államnak, ha igazán lelkén viselné a magyar faj fönmaradásának érdekét. Az állami adók kirovásánál más elbánásban részesüljön az a család, mely 4—5 gyermeknek a nevelése által járul hozzá a magyar faj föntartásához, mint az, melynek ezek a nevelési költségek megmaradnak saját egyéni céljaikra, mivel hogy nem nevelnek gyermeket. Így ha egyházi és világi részről kezet-kézbe téve, egész lelkiismeretességgel minden egyes tényező megteszi a maga kötelességét: akkor majd megszűnik e bűn folytatni nemzetirtó rettenetes munkáját: akkor a családi élet igaz boldogsága ismét beül a magyar családok tüzhelye mellé. Lesz talán gyermeksirás, de lesz gyermekkacagás is; lesz talán gond a gyermekek nevelésével, de lesz öröm is, ha a gyerekek karja szeretettel fonódik az édes anyák nyaka köré és édes csókra nyújtják mosolygó, beszédes ajkaikat.

Mert mit ér, ha örökös közjogi harcainkban a legfényesebb eredményeket érjük el; mit ér, ha alkotmányunk bástyái bármennyire megerősödnek is: de nem lesz magyar nép, mely hazája alkotmányos szabadságának örülhessen.

Irta pedig mindezeket Módra Imre, ref. lelkész-társam.

A kinek szive van s gondolkozni tud, — értse

Ideje volna, hogy megkezdődne e bűn ellen a harc. Addig is pedig erősítsük a ráncbizott lelkekben a hitet, mert ahol a vallásosság, ott a jó erkölcs. Előre a teremtő és megtartó Isten nevében!

Török Imre.

Adományok a tanyai harangra.

Emlékeznek szeretett olvasóink, hogy e kis lap decemberi (1906.) számában kérelmet küldtem a jó lelkekhez azért, hogy adományainkkal szerezzünk egy fiszhármonikát a tanyai népnek az u. n. Lipcsey iskolában tartatni szokott istentisztelethez. Az sem ment még ki bizonyosan az emlékezetből, hogy már ez év első, azaz januári számában jelentettem az érdeklődőknek azt a nagy örömhírt, melyszerint kérésünk megkapta egy jó lelkű pár ember szívét, akik is, névszerint id. Gönci Sándor és hitvese magok felajánlották a szükséges összeget, bármennyi legyen is az. Ugyan akkor és ugyanazért azt kértem hitsorsos atyánkfiaitól, hogy amennyiben a tanyai nép nagyon szeretne egy harangot is, adakozzanak az adakozni szeretők erre a célra. Legyen hála az Istennek és legyen köszönet az adakozóknak, adakoztak is, — a januári számban közölt kimutatás óta a következők: Igrici Gáborné 3 K. Monoki Gáborné 1 K. özv. Szilágyi Sándorné 2 K. Mihályi Kálmán 3 K. özv. Váróci Lajosné 2 K. özv. Padrah Sándorné 1 K. N. N. 60 fill. N. N. 2 K. Dávid Gábor 1 K. Szilágyi János 1 K. Kovács Gábor 5 K. Fekete Sándor 2 K. Fekete Imre 2 K. Horvát Mihály 1 K. id. B. Kis István 2 K. Márta József 2 K. Kovács Lajosné 10 K. N. N. 10 K. »Gazdasági Olvasókör« 25 K. Dávid Bénéamin (tanyáról) 3 K. Kis Gábor 5 K. Igrici Lajos 4 K. ifju Fekete Imre 1 K. Tóth Bálint 1 K. Ari Lajos 1 K. Hajdu Bálint 1 K. 40 fill. ifju Földi József 5 K. özv. Caga Bálintné 2 K. id. Farkas Miklós 2 K. ifju Cs. Nagy Sándorné 2 K. Krécsi Ferencné Oláh Zsófia 1 K. Csabádi Sándor 2 K. G. Kovács András 3 K. Rác Kálmán 6 K. P. Szilágyi Mihály 3 K. Vatai Ferenc 2 K. id. Mázik János 2 K. özv. Imre Gergelyné 2 K. N. N. 3 K. özv. Ábri Balázné 1 K. Kövesdi István 1 K. Zsöldos Lukács 2 K. K. L. 1 K. Timár Ferencné Süveges Erzsébet (Zágrábból) 1 K. 20 fill. Ari Ferenc

1 K. özv. Balogh Péterné 50 K. Kémeri Jánosné 2 K. Ábri István és neje 1 K. Elekes Sándor 40 fill. Zsengellér Kálmán (Kunhegyes) 2 K. Dávid Balázs 10 K. N. N. 4 K. Varga Lajosné Nyitrai Eszter 2 K. Balla Lajos 60 fill. Török István 1 K. Kádas Lajos 2 K. »Iparos Ifj. Egylet« 20 K. özv. György Ferencné Porteleky Róza urasszony gyűjtése: Egy csökmői asszony 2 K. Szücsné 1 K. N. N. 5 K. Tóth István 80 fill. Nagy Erzsike 1 K. Egy pesti asszony 2 K. N. N. 2 K. Bence Zsuzsika 2 K. Ez adományok összege 263 korona Majd midőn a Lipcsey iskolában el lesz helyezve a fiszhármonika; az iskola előtt fel lesz állítva az 50 kilogramos harang; egyszóval mikor mindenek, amiket ez időszerint óhajtottunk, a mikre nézve a gyűjtést megindítottam, meglesznek, az elszámolást e lapban megteszem. Most csak jelzem, hogy a harangnak az ára, 210 korona már együtt van; valószínű, hogy kitelnék még a harangállvány is a már készen levő pénzből; de egy vallásos estélyt azért még rendezünk április hónapban valamint további kegyes adományokat is elfogadok, hogy biztosítsuk teljesen a szent célt. Meg aztán a megmaradó összegből létesíthetünk valami nemes célu alapot.

Jelentem továbbá a szives érdeklődőknek, hogy a harangöntő cég Husvétra a harangot nem készíthette el, amint előre kilátásba helyezte. De én sem sürgetem, szeretnék ugyanis tanyai atyánkfiai, ha a harang az ő szent rendeltetésének némi ünnepélyességgel és városi közönség részvétele mellett adatnék át. Erre pedig alkalmas időt még Husvétban nem várhattunk a folytonos téli időjárás után.

Szó sincs róla! Szép nagyon szép lett volna, ha a pusztákon az élet támadását a feltámadás ünnepén hirdethette volna az új harang. De az sem lesz minden meghatottság nélkül, ha érc nyelve annak a kis harangnak akkor csendül bele hivogatólag az élettelen, néma pusztába, a mikor már az élet a megelevenedett földből teljes pompájában árad szerteszét.

Meg aztán még is csak a lélek az, a mi megelevenit. A sziv buzdósága a földolog!

Nagy István lelkész.